

Яременко Сергій Петрович,
начальник відділу запобігання корупції
Управління запобігання корупції МВС України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПЕРЕВІРКИ НА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

У даній статті висвітлюються питання, пов'язані з перевіркою на добросесність публічних службовців: досвід окремих країн, нормативне врегулювання в українському законодавстві, перспективи та ризику запровадження такої перевірки в Україні.

Стаття може бути корисна для науковців та практиків, у тому числі працівників уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб.

Якщо говорити про зарубіжний досвід, то перевірки публічних службовців на добросесність запроваджені в деяких європейських країнах, зокрема, в Угорщині, Румунії, Чехії, Молдові.

Як зазначається в Авторефераті дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук «Правове врегулювання перевірки на добросесність працівників Національного антикорупційного бюро України» Браверман О. О. [1], перевірку на добросесність розуміють як моделювання певної ситуації, яку особа, що тестується, зобов'язана вирішити (Чеська Республіка); нагляд за тим, щоб певні особи відповідали встановленим законом вимогам до виконання службових обов'язків у симульованій ситуації (Угорщина); створення й застосування тестувальником уявних, імітованих ситуацій, подібних тим, що виникають у службовій діяльності, які здійснюються за допомогою таємних операцій, зумовлених діяльністю і поведінкою тестованої державної посадової особи, з метою пасивного спостереження, визначення реакції й поведінки тестованої державної посадової особи з тим, щоб визначити ступінь погіршення атмосфери інституційної невідкупності та ризику корупції у публічному органі в процесі оцінки інституційної невідкупності (Республіка Молдова); метод для виявлення, оцінки та усунення вразливостей і ризиків працівників Міністерства внутрішніх справ до вчинення корупції, включаючи моделювання ситуацій, аналогічних тим, у яких працівники міністерства опиняються під час виконання своїх службових обов'язків, що відбувається негласно з метою спостереження за поведінкою особи та встановлення її реакції (Румунія).

В українському законодавстві питання здійснення перевірки на добросесність *для усіх публічних службовців* на законодавчому не визначено.

Водночас у статті 4 Закону України «Про державну службу» [2] наведено принцип добросесності – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час виконання наданих йому повноважень.

У Загальних правилах етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (наказ Нацдержслужби від 05.08.2016 № 158, зареєстрований в Мін'юсті 31.08.2016 за № 1203/29333) [3] передбачено розділ III. Доброчесність, яким встановлено, що державний службовець та посадова особа місцевого самоврядування зобов'язані діяти доброчесно, а саме:

спрямовувати свої дії на захист публічних інтересів та недопущення конфлікту між приватними та публічними інтересами, уникати виникнення реального та потенційного конфлікту інтересів у своїй діяльності;

не використовувати службове становище в приватних інтересах чи в неправомірних приватних інтересах інших осіб, у тому числі не використовувати свій статус та інформацію про місце роботи з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб;

не розголошувати інформацію, що стала йому (їй) відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, зокрема персональні дані фізичних осіб, конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, режим якої встановлено Законами України «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та «Про доступ до публічної інформації», крім випадків, установлених законом.

Відповідно до частини другої статті 13 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [4] при призначенні на посаду у Національному бюро особа повідомляється про можливість проведення щодо неї перевірки на доброчесність та моніторингу способу життя.

Частиною другою статті 27 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», зокрема, встановлено, що підрозділ внутрішнього контролю НАБУ проводить перевірки своїх працівників на доброчесність та моніторингу способу їх життя. За результатами перевірки на доброчесність Управлінням внутрішнього контролю НАБУ готується доповідна записка на ім'я Директора НАБУ, в якій відображаються зміст проведених заходів, їхні результати та пропозиції Управління (Положення про Управління, затверджене наказом НАБУ від 29.11.2019 № 142 [5]).

У Національному агентстві з питань запобігання корупції затверджено Порядок здійснення перевірок на доброчесність та моніторингу способу життя працівників Національного агентства з питань запобігання корупції (наказ НАЗК від 24.12.2020 № 595/20 [6]).

Перевірка на доброчесність здійснюється шляхом:

- 1) перевірки наявної інформації (скарга, повідомлення про корупцію, доповідна записка тощо);
- 2) перевірки достовірності відомостей, зазначених у Анкеті, що подається працівником;
- 3) збирання та обробки даних про працівника Національного агентства, які можуть свідчити про його моральні, ділові та професійні якості, зобов'язання, що можуть тією чи іншою мірою впливати на виконання ним посадових обов'язків, об'єктивність та неупередженість під час прийняття рішень;
- 4) моделювання ситуацій.

У межах перевірки на добросесність працівника Національного агентства може бути проведено моделювання ситуації, яке здійснюється за результатами доповіді Голові за погодженням керівника Управління внутрішнього контролю на підставі доповідної записки працівника цього підрозділу, який отримав інформацію, що свідчить або може свідчити про недобросесну поведінку працівника Національного агентства.

Наказом Генеральної прокуратури України від 16.06.2016 № 205 (зареєстрований в Мін'юсті 07.06.2016 за № 875/29005 [7]) затверджено Порядок проведення таємної перевірки добросесності прокурорів в органах прокуратури України. Цей Порядок визначає підстави, процедуру проведення таємної перевірки добросесності прокурорів Генеральної прокуратури України, регіональних і місцевих прокуратур та слідчих прокуратур.

Отже, для деяких категорій публічних службовців національним законодавством передбачено механізм проведення перевірки на добросесність.

Проте, невизначеність на законодавчому рівні повноважень та способу здійснення внутрішньої перевірки на добросесність для усіх публічних службовців може бути підставою для оскарження результатів таких заходів та їх можливих правових наслідків у суді.

Запровадження на законодавчому рівні єдиних вимог перевірки на добросесності для усіх категорій публічних службовців може бути одним із ефективних інструментів для зменшення ймовірності прийняття недобросесних осіб на посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Браверман О. О. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук «Правове врегулювання перевірки на добросесність працівників Національного антикорупційного бюро України» // [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17866/1/avtoreferat_Braverman.pdf. – Назва з екрана.

2. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII // [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

3. Наказ Національного агентства з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» // [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

4. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII // [Електронний ресурс]. 2014. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

5. Наказ Національного антикорупційного бюро України від 29 листопада 2019 року № 142 «Про затвердження Положення про Управління внутрішнього контролю Національного антикорупційного

бюро України» // [Електронний ресурс]. – 2019 – Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/nakaz-pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-upravlinnya-vnutrishnogo-kontrolyu-nacionalnogo>. – Назва з екрана.

6. Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 24 грудня 2020 року № 595/20 «Про затвердження Порядку здійснення перевірок на доброчесність та моніторингу способу життя працівників Національного агентства з питань запобігання корупції» // [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

7. Наказ Генеральної прокуратури України від 16 червня 2016 року № 205 «Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України» // [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.